

Jaz pa pojdem

Šolta, majhen otok z veliko morja

Potopisna reportaža

AVTOR: Ruj Kocjan, 3. AG

Slika 1 Otok Šolta - pogled s trajekta

Poletni oddih med 5. in 12. julijem 2022 smo z družino preživeli na majhnem otoku Šolta, ki leži nasproti Splita. Tam smo se dodobra namočili v hladni vodi Jadranskega morja in raziskali kratko, a neokrnjeno obalo. Šolta je otok z le 1700 otoškimi prebivalci (od zadnjega štetja leta 2011) in večino te številke predstavlja starejše prebivalstvo. Otok pa postaja tudi zelo zanimiv za Nemce in Čehe, ki kupujejo večje dele obale, kjer gradijo večje, elitne turistične komplekse. Ko sem pisal to reportažo in se poskusil spomniti, koliko časa smo bivali na tem otoku, ne bi nikoli rekel, da je to bilo le osem dni.

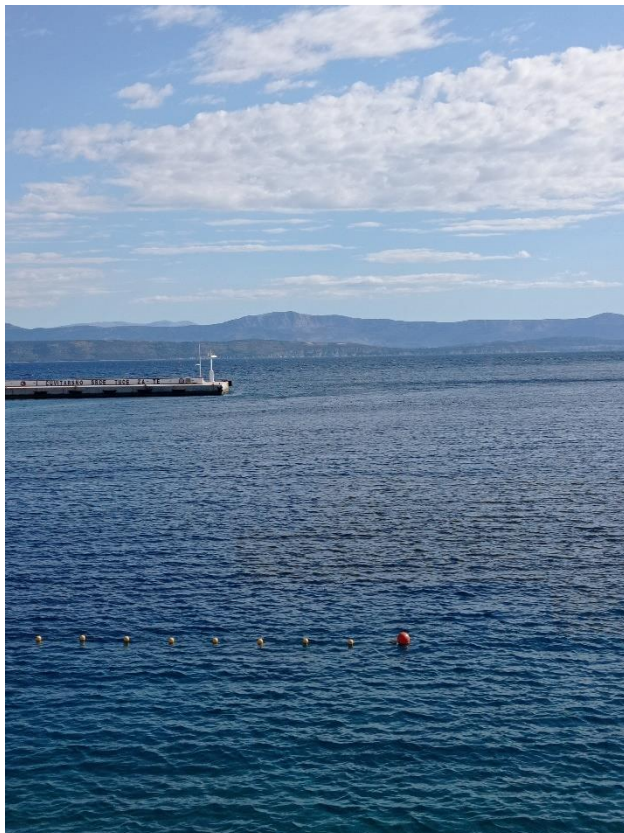
Zgodovina otoka: »Zgodovina je skupina laži, o katerih se strinjamo.« (Napoleon Bonaparte)

Otok Šolta prvič omenja grški geograf Pseudoskilakis v 4. stoletju pred našim štetjem, imenuje ga Olyntha. Kasneje ga Rimljani poimenujejo Solenta, v splitskem statutu iz 14. stoletja pa ga najdemo pod imenom Solta.

Po otoku najdemo veliko ostankov ilirske arhitekture (na primer v mestih, kot so Gradac, Vela Straža in Zadoci) in ostankov starorimskih naselji (na primer v Rogaču, Grohotah, Nečujam in Bujni pri Donjem Selu). Srednjeveški spomeniki pa opominjajo na svojo dobo na Grohotskem polju, v Dolnjem Selu in Nečujmu.

V 7. stoletju so Slovani in Avari uničili mesto Solin (mesto na kopnem, ki leži severovzhodno od Splita) in veliko njegovih prebivalcev se je preselilo na Šolto. Leta 1387 in 1418 so otok napadli Benečani, več podatkov o teh napadih pa nisem našel. V času 2. svetovne vojne, aprila 1941, pride Šolta pod italijansko oblast, septembra 1943 (po podpisu premirja z Italijo v Cassibilu) pa postane otok del nacistične Nemčije in v marcu in aprilu 1944 ga britanski in ameriški vojaki napadejo in osvojijo.

Pozne ure 4. in zgodnje ure 5. julija: »Pot v raj se začne s peklom.« (Dante Alighieri)

Slika 2 Pomol v mestecu Rogač

Napočil je moj rojstni dan ali dan ameriške neodvisnosti ali dan danskega Rebildfestna – vzemite, kar vam je ljubo – in kljub veličastnosti dneva nisem imel prav veliko časa za spanje, saj smo se z družino morali na pot odpraviti ob polnoči, da bi se izognili gneči na cesti in trajektu. Ko je ura odbila polnoč, smo se ob zvokih Elvisa Presleya in skupine ABBA odpravili v sivo, glasno nevihto, ki se je razbesnela med našim dremežem. Kot očetov navigator sem sedel in bedel tik ob volanu, medtem ko sta moja mama in bratec spala na zadnjih dveh sedežih. Preko nekdanjega mejnega prehoda Starod smo prispeli na Hrvaško in nadaljevali pot mimo Rijeke, Velebita in Zadra, dokler nismo prispeli v Split, kjer smo počakali na trajekt. Ko smo parkirali avto, je moj oče rekel, da je to bila ena od najmirnejših in najboljših voženj, kar jih je kdaj odpeljal.

Trajekt se je ustavil v pristanišču mesteca Rogač na otoku Šolta. V pristanišču sem hitro opazil presenetljivo veliko število zasidranih jaht, za

Slika 3 Naselje na otoku

katerimi so bile postavljene vile in razne pogruntavščine moderne arhitekture. Naša pot se je nadaljevala skozi Donjo Krušico, kjer je manjkal le pihljaj vetra, pa bi našemu avtu »odmanjkala« kakšna plast barve. Po ozkih ulicah smo potem prispeli do ozke poti in dolgega, strmega klanca, s katerega se nam je odprl pogled na majhen zaliv in apartma, kjer smo bili nastanjeni naslednjih nekaj dni.

Povezave z otokom in promet na kopnem: »Učenje pridobimo v družbi, inspiracijo pa le v samotni.« (Johann Wolfgang von Goethe)

Šolto s kopnim povezuje le trajekt; ta se lahko zasidra v treh pristaniščih, in sicer so to: Nečujem (mesto ob istoimenskem zalivu s cvetočim turizmom), Stomorska (podobno turistično naselje kot Nečujem, ki prav tako leži ob istoimenskem zalivu) in Rogač. V zadnjem je največ prometa, saj ga splitski trajekt obišče štirikrat na dan v razmikih od tri do štiri ure. Cena trajekta za tri osebe plus enega otroka med šestim in dvanajstim letom starosti ter avto je znašala 41 evrov in 60 centov.

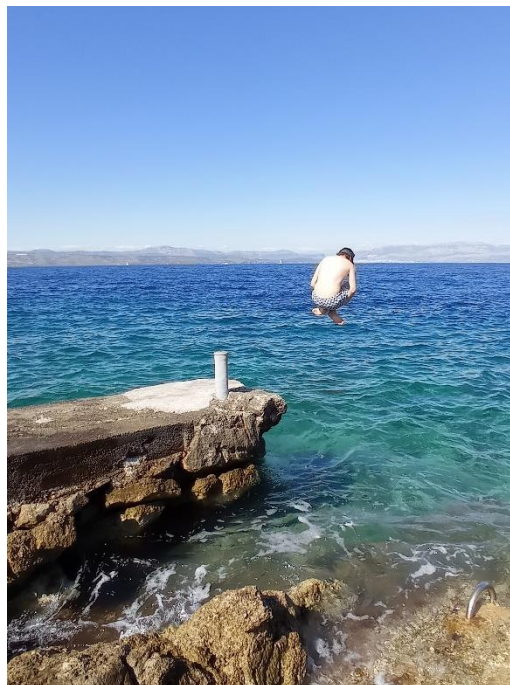
Po Šolti poteka ena sama glavna cesta, ki se začne na severozahodu otoka v mestu Maslinica in konča na jugovzhodni obali v mestu Stomorska. Promet je zelo redek in 80 % časa na cesti se znajdeš v vlogi samotnega popotnika v parametru par sto metrov. Stranske ceste in poti so razvejane po večini otoka, a niso ravno v najboljšem stanju, velikokrat so tudi zelo ozke in hkrati dvosmerne. Sam v teh vožnjah nisem ravno užival.

Dnevi od 5. do 11. julija: »Ali niso počitnice takrat, ko pozabiš, kateri dan je to?« (Marlowe Granados)

Po petih urah in pol vožnje je pred nami stala hišica z belo-rožnato fasado, pred katero se je razprostiralo kristalno čisto morje. Upraviteljica apartmaja nam je takoj razkazala naše domovanje in nam postregla z domačo sladico. Še preden smo se dodobra »razkomotili« v apartmaju, smo vsi omahnili na postelje in trdno zaspali za nekaj ur. Preden pa se je stemnilo, smo vsi še preizkusili toploto morske vode.

Naslednji dnevi so potekali po podobnem vzorcu. Ko nismo plavali, smo si ogledovali tudi malo bolj odljudne obale tega otoka in odkrili še eno plažo, kjer je bila voda malo bolj mrzla in dostop do plaže zahtevnejši. Mojemu očetu je bila ta plaža silno všeč. Meni ne ravno.

Slika 4 Avtorjev filmski skok v vodo

Mesteca na otoku so zelo samotna in stara. Ko smo se prvič sprehodili skozi ta naselja, sem mislil, da so zapuščena, dokler nisem videl ene same stare gospe, ki je hodila po ulici navzdol. V notranjosti je otok skoraj popolnoma neobljuden, ob obali pa je veliko hotelov, apartmajev, barov in restavracij. Iz pogovorov z upravitelji našega apartmaja smo ugotovili, da je bil včasih ribolov kar razširjen, dokler niso vseh rib preplašile jahte, gliserji in trajekti. Povedano nam je tudi bilo, da ne daleč od naše nastanitve Nemci in Čehi na veliko kupujejo zemljišča, na katerih nameravajo zgraditi nove turistične centre (zahodna obala).

Slika 6 Pročelje ene od hiš na otoku

Kot sem pričakoval, rib v vodi ni bilo ravno na pretek, je pa v njej mrgolelo školjk, rakovic, morskih ježkov in celo ena sipa se je prikazala. Med enajsto zjutraj in drugo ali tretjo popoldne je bila vročina neznosna, ob poznih večernih urah pa je včasih zapihala tako hladna sapa, da me je kar zmrazilo. Še preden sem se dobro zavedel, kaj se dogaja, sem že potonil v spanec svoje zadnje noči na Šolti.

Slika 7 Rakovica

Geografija otoka in njegova flora in favna: »Vedno so rože za tiste, ki jih želijo videti.« (Henri Matisse)

Slika 8 Družinske sence

Šolta ima površino 52 km² in njen najvišji vrh doseže nadmorsko višino 237 metrov. Morje se dotika 79 km njene apnenčaste obale, ki je lahko na jugu zelo strma. V notranjosti zahodnega dela otoka se nahaja kraško polje (tako, da tam pride tudi do nekaterih kraških pojavov). Njeno sredozemsko podnebje razloži povprečno julijsko temperaturo, ki znaša 26,1 °C, in nizke količine poletnega dežja.

Jugozahodni del je veliko bolj poraščen kot kameniti vzhodni del. Večino rastlinja na otoku predstavljata makija (sredozemsko zimzeleno grmičasto rastlinje; večinoma krhlika, rujevina, navadni lovor in rožmarin) in borov gozd, otoški domačini pa gojijo tudi vinsko trto in oljke. Podrobne seznama okoliških rib nisem našel, ampak lahko vam zagotovim, da je ena izmed njih gotovo brancin, ki so nam ga enkrat pripravili lastniki našega apartmaja. Poleg rib, »šoltsko« favno predstavljajo razne ptice, zajci, divje svinje in vedno več čebel, saj je čebelarjenje na otoku zelo v razcvetu.

Celoten 12. julij: »Ne obstaja ne konec, ne začetek, le strast življenja.« (Federico Fellini)

Slika 9 Rogač

Nekaj čez osmo uro zjutraj smo se odpravili nazaj proti mestecu Rogač, kjer smo parkirali avto na mesto za vkrcanje na trajekt, saj smo mislili, da bo gneča. Na parkirišču smo bili prvi. Ker smo imeli še kar nekaj dodatnega časa, smo si odšli ogledat Rogač, manjše naselje, ki je glavno pristanišče za največje in najstarejše naselje na otoku, Grohote. Mesto se razprostira ob severni obali Šolte in v njem se starinske hiše prepletajo z modernimi stanovanji, hoteli in avtomobili.

Trajekt je bil točen kot švicarska ura in nas odpeljal nazaj v Split. Med vožnjo sem ugotovil, da si želi oče ogledati še Split, čemur sem, kot da bi vedel, kaj se bo zgodilo, nasprotoval.

V Splitu smo se v jutranji gneči želeli prebiti do kakršnega koli parkirišča. Zdelo se je, kot da bi se celo mesto zarotilo proti nam, saj ni bilo niti enega prostega mesta; če pa je kakšno bilo, so nam ga zasedli pred nosom. Pri tem si je moj oče stalno izmišljeval nove kletvice, s katerimi je bilo njegovo potrpljenje v obratnem sorazmerju. Ko smo zaradi slabe orientacije spet pristali v začetni gneči, je bilo to samo še češnja na vrhu torte potrpljenja mojega očeta, ki je še zadnjič prelel celotno mesto in ob prvi priložnosti odpeljal na avtocesto in proti domu.

Slika 10 Sončni zahod, slikano z otoka

Vožnja domov je bila dokaj mirna in nezanimiva. Ob prihodu domov sta nas pričakala nona in nono, ki sta čez teden skrbela za naš dom in domače živali. Nona je tudi poskrbela za dobro večerjo. Kot vse druge avanture, dogodivščine in odisejade se je tudi ta končala tako, kot se je začela – s pomirjevalno črnino naših sanj.

Celotno doživetje bi lahko opisal z znanim citatom »*Povsod je lepo, a doma je najlepše*«; na Šolti je bilo namreč zelo lepo, a je tudi ta lepota hitro postala monotona. Zato tudi pravim, da se morajo vse najboljše stvari končati, preden se jih naveličamo.

**Fotografije je posnel avtor reportaže.*